

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
részitélete**

Az ügy száma: Pfv.IV.20.185/2016/7.

A tanács tagjai:

Dr. Mészáros Mátyás a tanács elnöke
Dr. Kovács Zsuzsanna előadó bíró
Böszörményiné dr. Kovács Katalin bíró

A felperes:

A felperes képviselője:

Dr. Hegedűs D. Andrea pártfogó ügyvéd

Az alperes:

Tatabányai Törvényszék

Az alperes képviselője:

Országos Bírósági Hivatal Jogi Képviseleti Osztálya, ügyintéző: dr.
Sári Péterné

A per tárgya:

személyhez fűződő jog megsértése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítéltábla Pf.V.20.111/2015/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szombathelyi Törvényszék 17.P.20.182/2014/32/I.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és megállapítja, hogy az alperes megsértette a felperes személyes szabadsághoz fűződő jogát azzal, hogy a 2013. június 13-án tartott tárgyalásra a felperes elővezetését rendelte el, az alperest a további jogsértéstől eltiltja, a jogerős ítéletnek a megállapított jogsértéssel összefüggésben az elégtétel adására, valamint az egyéb személyhez fűződő jogok megsértésének megállapítására és jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló keresetet elutasító rendelkezését hatályában fenntartja; a kártérítés iránt előterjesztett kereset elbírálása tekintetében az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A felperes képviseletében eljáró pártfogó ügyvéd felülvizsgálati

eljárásban felmerült díjának 50 %-át és a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

A részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Tatabányai Városi Bíróság a 10.Bk.144/2012/2. számú, tárgyalás mellőzésével meghozott határozatával a felperest becsületsértés vétsége miatt egy év időtartamra próbára bocsátotta. A felperes tárgyalás tartását kérte. A büntetőügyben eljáró bíróság a 2012. október 12-ére kitűzött tárgyalást - az új védő kirendelésére tekintettel - annak megtartása előtt elhalasztotta. A felperes bejelentette, hogy a tárgyaláson megjelenni nem tud, egyben az eljáró bíróság és bíróinak kizárását kérte. A bíróság ezt követően a 2013. március 5-ére kitűzött tárgyalást a felperes kérelmére elhalasztotta és új határnapul 2013. április 23-át tűzte ki. A felperes a tárgyalást megelőzően bejelentette, hogy idős beteg hozzátartozójának állandó ápolására tekintettel a tárgyaláson megjelenni nem tud. A bíróság a következő tárgyalást 2013. május 23-ára tűzte ki. A felperes előzetesen bejelentette, hogy a tárgyaláson más tárgyalásra szóló idézés miatt megjelenni nem tud. A 2013. május 23-án megtartott tárgyaláson a bíróság a következő tárgyalást 2013. június 13-ára, szeptember 5-ére és szeptember 19-ére tűzte ki azzal, hogy a felperest, mint vádlottat mindhárom tárgyalási napra idézte. A felperes a 2013. június 12-én érkezett beadványában bejelentette, hogy a június 13-ára kitűzött tárgyaláson megjelenni nem tud. A Tatabányai Járásbíróság 2013. június 12-én kelt elővezetési parancsa alapján a felperest a budapesti V. kerületi Rendőrkapitányság rendőrei a 2013. június 13-án megtartott tárgyalásra elővezették. A felperesnek az elővezetés fogatosításával kapcsolatban kifogása nem volt.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [2] A felperes keresetében kérte a jóhírnevének, személyes szabadságának, emberi méltóságának és a tisztességes eljáráshoz való joga sérelmének megállapítását, az alperes további jogsértéstől való eltiltását és elégtétel adására kötelezését. A felperes 1.000.000 forint nem vagyoni és 1.300 forint vagyoni kárának, a per során elhunyt édesanyja jogutódjaként 500.000 forint nem vagyoni kár és törvényes mértékű kamatai megtérítésére kérte az alperes kötelezését. Kereseti álláspontja szerint a 2013. június 13-án megtartott tárgyalásra az elővezetés elrendelésére jogszabályt sértve került sor, ezért az alperes jogellenesen járt el, amely a kártérítési felelősségét megalapozza.
- [3] Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - a per főtárgya tekintetében - helybenhagyta.
- [5] A jogerős ítélet indokolása szerint a tisztességes eljáráshoz való jog megsértése esetén alkalmazandó anyagi jogi következményt a Be. nem tartalmaz. A tisztességes eljáráshoz való jog követelménye a büntetőeljárásban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján érvényesül, amely az ítélkezési gyakorlat szerint elsősorban az állam által nyújtandó garanciákkal szemben támaszt követelményeket, az ember személyiségéből fakadó, védendő érték hiányában azonban személyiségi jogként nem ismerhető el. Ezért a személyhez fűződő jog megsértése miatt előterjesztett kereset alapján a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésének megállapítása iránt előterjesztett kereset alaptalan.
- [6] A felperes által az alperes terhére rótt magatartás a Ptk. 78. § (2) bekezdése alapján a jóhírnév sérelmét nem valósítja meg.
- [7] A személyhez fűződő jog, ezen belül az emberi méltóság megsértésének megállapítására az eljárási szabálysértés csak akkor adhat alapot, ha azt a fél személyiségének lényegét alkotó ismérvek miatt követték el. A felperes nem hivatkozott arra, hogy kifejezetten a személyére tekintettel került sor jogellenesen az elővezetésére. Miután erre vonatkozóan a felperesnek tényelődása nem volt, ezért az elsőfokú bíróságot a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján - figyelemmel az 1/2009. (VI. 24.) PK vélemény 4. pontjában foglaltakra - tájékoztatási kötelezettség nem terhelte.
- [8] A felperessel szemben alkalmazott elővezetés abban az esetben lehetne alkalmas a személyes szabadsághoz fűződő jog megsértésére, ha az elővezetés jogellenessége megállapítható lenne. Az ítélkezési gyakorlat szerint ugyanakkor a személyiségi jogi per a jogrendszerben elfoglalt szerepénél fogva nem alkalmas más jogterületre tartozó jogvita eldöntésére, a személyiségi jogi per nem szolgálhat általános vagy különös jogorvoslati fórumként. A személyhez fűződő jog megsértése iránti perben eljáró bíróság nem véleményezheti a közhatalmi (közigazgatási) tevékenység, a büntetőeljárás törvényességét, azt nem bírálhatja felül. A felperesnek az előállítás foganatosításával kapcsolatos körülményekre vonatkozó hivatkozásai az alperessel szemben nem érvényesíthetők, a felperesnek ugyanakkor az előállítás foganatosításával összefüggésben a büntetőeljárás során panasa nem volt.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [9] A jogerős ítélet ellen, jogszabálysértésre hivatkozással a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, tartalmilag annak hatályon kívül helyezése és a keresetének való helytadás érdekében.
- [10] Felülvizsgálati álláspontja szerint jogszabályt sértve állapították

meg az eljáró bíróságok az alperes részéről a jogellenesség hiányát. A büntetőügyben eljáró bíróság a Be. 550. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés figyelmen kívül hagyásával, jogellenesen rendelte el az elővezetését. A tárgyalást kérő fél igazolási kérelmének való helytadás esetén újabb tárgyalási határnapot kell kitűzni. Az igazolási kérelem elutasítása esetén a Be. 66. § (4) bekezdésének rendelkezéséből következően csak alakszerű határozattal szemben lehet jogorvoslattal élni. Ezért jogszabályt sértve állapította meg a jogerős ítélet, hogy az alperesnek nem kellett alakszerű végzést hozni.

- [11] A Pp. 3. § (3) bekezdését megsértve rótták a terhére az eljáró bíróságok annak bizonyítatlanságát, hogy a jogellenes előállítás személyhez fűződő jogsértést megalapozó módon a személyiségének lényegi tulajdonságára tekintettel történt, mert erre vonatkozóan nem kapott a tájékoztatást.
- [12] A személyes szabadsághoz való jog az Alaptörvényben és a Római Egyezményben is garantált alapjog, amely objektív, felróhatóságtól független felelősségen alapul. Ezért téves a jogerős ítéletnek az a megállapítása, hogy az előállítás önmagában még annak esetleges jogellenes volta esetén sem minősül személyiségi jogsérelemnek.
- [13] Az alperes a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [14] A felperes keresetében a büntetőügyben eljáró bíróság sérelmezett eljárási cselekményei miatt kérte a személyhez fűződő jogai megsértésének megállapítását, valamint a jogsértés objektív és szubjektív jogkövetkezményeinek alkalmazását.
- [15] A Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdései értelmében a bírósági jogkörben okozott kárért a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.
- [16] A felperes személyhez fűződő jogai, ezen belül jóhírneve, emberi méltósága és személyes szabadsága megsértését az állítása szerint jogosulatlan elővezetéséből eredően állította. A Be. az elővezetéssel szemben formális jogorvoslati lehetőséget nem biztosít, a felperesnek a kár elhárítására alkalmas, hatékony jogorvoslati eszköz igénybe vételére lehetősége nem volt. Ezért a bírósági jogkörben okozott kár tekintetében a Ptk. 349. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó (1) bekezdésben írt speciális feltétel az alperes kártérítési felelősségének vizsgálatát nem zárta ki.
- [17] A perben ezért azt kellett vizsgálni, hogy Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján az alperes jogellenes, felróható magatartást tanúsított-e, amellyel okozati összefüggésben a felperest kár, nem vagyoni hátrány érte.
- [18] Az eljáró bíróságok helytállónan állapították meg, hogy a Ptk. 78. § (1) és (2) bekezdései alapján az elővezetés elrendelése a jóhírnév

sérelmét - amely valótlan tény állításával vagy híresztelésével, illetve való tény hamis színben való feltüntetésével valósulhat meg - nem teszi megállapíthatóvá.

- [19] Tartalmilag azt is helyesen állapította meg a jogerős ítélet, hogy a Ptk. 76. §-a alapján az alperes terhére rótt cselekmény az emberi méltóság megsértésének megállapítására nem ad alapot, miután a perben nem merült fel adat arra - ilyenre a felperes sem hivatkozott -, hogy a kifogásolt eljárási cselekményre a felperes személyére tekintettel, a személyiségének lényegét alkotó ismérvek miatt került sor. Tévesen kifogásolta a felperes a kioktatás elmaradását arról, hogy a jogellenes előállítás mennyiben érintette személyiségének lényegi tulajdonságait. A Pp. 3. § (3) bekezdése alapján a bíróság a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről köteles a felet előzetesen tájékoztatni. Nem köteles azonban tájékoztatni a bíróság a felet az állított jogsértés mibenlétét alátámasztó tényelőadás lehetséges tartalmáról. A bíróság tájékoztatási kötelezettsége kizárólag a fél által előadott és a jogvita elbírálása szempontjából jelentős tények, körülmények bizonyításának szükségességére és nem a fél által elő nem adott további tények előadásának megtételére, illetve annak lehetőségére vonatkozik.
- [20] Mindezekre tekintettel jogszabálysértés nélkül állapította meg a jogerős ítélet, hogy a jóhírnév és az emberi méltóság megsértésének megállapítására és jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló kereset alaptalan.
- [21] Nem értett egyet ugyanakkor a Kúria az eljáró bíróságoknak a személyes szabadság jogellenes korlátozásának megállapítására irányuló kereseti kérelmet elutasító álláspontjával. Általában helytállóan hivatkoztak az eljáró bíróságok arra, hogy a személyhez fűződő jog miatt indult per nem szolgálhat más perben elbírált jogvita tekintetében további jogorvoslati fórumként, a személyiségi jogi perben nem bírálható felül más hatósági vagy bírósági eljárás tárgyát képező döntés helyes vagy helytelen volta.
- [22] A közhatalmat gyakorló szervekkel szemben a Ptk. 349. §-a alapján indult kártérítési perekben kialakult ítélkezési gyakorlat szerint a bizonyítékok téves mérlegelése, vagy a jogszabály téves értelmezése, illetve alkalmazása általában nem teszi megállapíthatóvá a kártérítési felelősséget (BH 2000.55., EBH 2002.750.). A közhatalmat gyakorló szervek egyedi ügyben hozott döntése vagy mulasztása csak akkor alapozza meg a kártérítési felelősséget, ha az kirívóan súlyos jogalkalmazási vagy jogértelmezési tévedésen alapul (BH 2009.325., BH 2013.243., BH 2010.38.).
- [23] A perbeli esetben a felperessel, mint terhelttel szemben folytatott büntetőeljárásban tárgyalás mellőzésével hozott határozatot a bíróság. A felperes a Be. 548. § (1) bekezdése alapján biztosított jogával élve tárgyalás tartását kérte. Az alperes ezt követően 2012. október 12., 2013. március 5., 2013. április 23., 2013. május

23. és 2013. június 13. napjára tűzött az ügyben tárgyalást. Valamennyi tárgyalás napját megelőzően a felperes - indokainak előadásával - bejelentette, hogy a tárgyaláson megjelenni nem tud, kérte annak elhalasztását. Az alperes 2013. június 12-én elrendelte a felperes június 13-ára kitűzött tárgyalásra történő elővezetését.

[24] A Be. 69. § (1) bekezdése értelmében, ha a terhelt idézés ellenére nem jelenik meg és ezt előzetesen, mihelyt az akadály a tudomására jut, haladéktalanul, vagy ha ez már nem lehetséges, az akadály megszűnése után nyomban, alapos okkal nem igazolja, elővezetése rendelhető el. A Be. 543. §-a alapján e törvény rendelkezéseit a tárgyalás mellőzésével folytatott eljárásban az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A Be. 550. § (1) bekezdése szerint a tárgyalás tartására irányuló kérelmet a kérelmező a tárgyalás megkezdéséig visszavonhatja. A (2) bekezdés értelmében a tárgyalást kérő személynek a tárgyaláson való részvétele kötelező; ha a tárgyaláson nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen, haladéktalanul nem menti ki, úgy kell tekinteni, mint aki a kérelmét visszavonta.

[25] E rendelkezések alapján megállapítható, hogy a Be. általános szabályai szerint a terhelt elővezetése akkor rendelhető el, ha idézés ellenére nem jelenik meg és távolmaradását haladéktalanul, alapos okkal nem igazolja. A tárgyalás mellőzésével tartott eljárásban azonban a Be. általános szabályai csak annyiban érvényesülnek, amennyiben a Be. XXVII. fejezetében a tárgyalás mellőzésével folytatott eljárásra vonatkozó speciális szabályok eltérően nem rendelkeznek. A Be. 550. § (2) bekezdése mérlegelést nem engedő módon írja elő a bíróság számára, hogy ha a tárgyalást kérő személy a tárgyaláson nem jelenik meg és magát alapos okkal nem menti ki, a kérelmét visszavontnak „kell” tekinteni.

[26] A fenti tényállás szerint a felperes büntetőügyében eljáró alperes a tárgyalás mellőzésével meghozott határozatot követően a felperes kérelmére tartott tárgyalást. Az alperes az elővezetés elrendeléséig négy alkalommal tűzött ki tárgyalást és halasztotta azt el, többségében a felperes előzetesen bejelentett halasztás iránti kérelmére. Amennyiben a felperes távolmaradásának hivatkozott okát az alperes alaposnak találta, úgy a Be. 69. § (1) bekezdése alapján az elővezetés elrendelésének nem volt helye. Amennyiben a távolmaradást az alperes nem tekintette kimentettnek vagy alapos okkal igazoltnak, úgy a Be. 550. § (2) bekezdésében foglaltak megsértésével rendelte el a felperes elővezetését ahelyett, hogy a felperes tárgyalás tartása iránti kérelmét a jogszabály kötelező rendelkezésénél fogva visszavontnak tekintette volna. Az alkalmazandó jogszabály egyértelmű, mérlegelést nem engedő rendelkezésével szemben a személyi szabadságot korlátozó intézkedés alkalmazása olyan súlyos jogalkalmazási tévedésnek minősül, amely a Ptk. 76. §-a alapján a személyes szabadság jogellenes korlátozása miatt a személyhez fűződő jog megsértésének megállapítását megalapozza.

[27] Ezért a Kúria a Pp. 213. § (2) bekezdése alapján részítélettel, a

Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja szerint a jogsértést megállapította és a b) pont szerint az alperest a további jogsértéstől eltiltotta. A Kúria nem találta ugyanakkor teljesíthetőnek a Ptk. 84. § (1) bekezdés c) pontja alapján a felperes elégtétel adására irányuló keresetét. A Ptk. 84. § (1) bekezdése szerinti polgári jogi igények a személyhez fűződő jogában megsértett felet az eset körülményeihez képest illetik meg. A perbeli esetben a jogsértés jellegére tekintettel megfelelő elégtételt biztosít a felperes büntetőügyében eljáró bíróság részéről a jogsértés ítélettel történt megállapítása.

- [28] Miután az eljáró bíróságok elfoglalt álláspontjuknál fogva a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja szerint a kártérítésre irányuló keresetet a jogsértés megállapításának hiányában nem vizsgálták, szükségessé vált ebben a keretben az új eljárás lefolytatása és új határozat hozatala.
- [29] Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján kell vizsgálni, hogy az alperes felróható magatartásával okozati összefüggésben keletkezett-e a felperesnek kára. A személyhez fűződő jog megsértésének igazolása - a kártérítési felelősség körében - önmagában csak a felróható magatartás megállapítására ad alapot, ezért a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a kár, vagy nem vagyoni hátrány bekövetkezését és annak a felróható magatartással fennálló releváns okozati összefüggését a károsultnak kell bizonyítani. Ezért a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően szükséges a felperest őt terhelő bizonyításról kioktatni, majd a lefolytatott bizonyítási eljárást követően lehet megalapozott döntést hozni a kártérítés iránti kereset felől.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

- [30] Ptk. 349. §, 339. §, Be. 69. §, 550. §

Záró rész

- [31] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján részben hatályon kívül helyezte, a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a jogsértést megállapította, és ebben a keretben a kártérítés iránti kereset elbírálása érdekében az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította, ezt meghaladóan a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [32] A Kúria a Pp. 87. § (2) bekezdés alapján rendelkezett a részben eredményes felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperes pártfogó ügyvédi képviselőjével a felülvizsgálati eljárásban felmerült díj, valamint a felperes és az alperes személyes költségmentességére tekintettel a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és 14. § alapján a tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték állam által való viseléséről.

Budapest, 2016. június 22.

Dr. Mészáros Mátyás s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k.
előadó bíró, Dr. Pataki Árpád s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

Vné

tisztviselő